

de historie van
Landgoed Lauswolt
Beetsterzwaag

Wie Beetsterzwaag zegt, zegt bossen, parken en landhuizen, heide, monumentale boerderijen en het prachtige beekdal van het Koningsdiep. Een van de pareltjes van Fryslân nietwaar? Onze aandacht en zorg meer dan waard. Je zou dus denken dat die zorg wel goed geregeld is en dat iedereen zich van de noodzaak van die zorg volop bewust is. Op z'n minst de mensen die in of vlak bij dit landschap wonen. Die er hun dagelijkse of wekelijkse ommetje maken. Niets is minder waar. De kwaliteit van het landgoederenlandschap van Beetsterzwaag en Olterterp, dat de rijke boeren en Friese adel van weleer ons hebben nagelaten, staat onder druk. Hoe dat kan?

Vroeger was het eigendom van de landgoederen in handen van particuliere families, die hun bezit koesterden en er goed voor zorgden. In de 20e eeuw zijn de landgoederen nagenoeg allemaal in handen gekomen van ideële of commerciële organisaties en hun hoofddoelstelling is een andere dan het behoud of de kwaliteitsverbetering van hun bezit. Daarnaast maakten steeds verder stijgende loonkosten onderhoud onbetaalbaar. Gevolg is dat de landgoederen, vooral na WOII, aan hun lot werden overgelaten en dat terwijl de recreatiedruk toenam. Resultaat is een landschap in verval dat onderhoud en restauratie hard nodig heeft.

Als we niets zouden doen, dan zou Fryslân een van zijn cultuurhistorische pronkstukken verliezen en dat zou eeuwig zonde zijn. Vanuit dit besef hebben de landgoedeigenaren van Beetsterzwaag en Olterterp de handen ineens geslagen en de Vereniging De Opsterlandse Groene Parels opgericht.

Dankzij een financiële bijdrage van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed, de provincie Fryslân, de Stichting Van Teyens Fundatie en een financiële inbreng van de eigenaren zelf, is het De Opsterlandse Groene Parels gelukt om het project 'de 7 bossen van Beetsterzwaag' te starten. Dit project heeft als doel om het landgoederenlandschap van Beetsterzwaag en Olterterp een kwaliteitsimpuls te geven. Naast het onderhoud van bossen en paden, wordt er geïnvesteerd in de restauratie van cultuurhistorische elementen, zoals de parken, met hun vijvers, slingerende paden, beelden en bloembedden.

Maar een landschap als dit vraagt om voortdurende zorg en dus wordt er ook gezocht naar manieren om toekomstig onderhoud - en herstel te financieren, en de toenemende kosten die de recreatie in het gebied met zich meebrengt.

De landgoederen zijn in particuliere handen, maar voor iedereen vrij toegankelijk. De burgers hebben de lusten, de eigenaren de lasten. Lasten die niet opwegen tegen de openstellingssubsidies die ze als eigenaar ontvangen.

Onze vereniging wil de bewoners van Beetsterzwaag en omgeving – en liefst van heel Friesland – graag van deze situatie bewust maken. Want alleen met hun steun en hun bijdrage, als vrijwilliger of financieel - hoe klein ook - moet het lukken om dit prachtige culturele erfgoed in stand te houden. Zeker als daarbij ook nog de lokale ondernemers, de gemeente Opsterland en de provincie Friesland er - samen met onze vereniging - de schouders onder zetten.

Maarten Ruys, voorzitter Vereniging De Opsterlandse Groene Parel

Lauswolt was de laatste 19e eeuwse buitenplaats die in Beetsterzwaag werd gerealiseerd. Op de voorgrond hole 9 van G&CC Lauswolt

Het Koetshuis en de brug over de 'Slingervijver' die leidt naar 'Boerderij Lauswolt', de enige nog overgebleven, oorspronkelijke boerderij.

Foto links boven: een van de twee door Van Lunteren ontworpen heuvels met daarover heen een wandelpad. Boven rechts: de tweede heuvel

De twee boerderijen werden in 1826 gekocht door het echtpaar Eysinga - Van Lynden, bekende adellijke families in Beetsterzwaag.

Zij lieten de boerderijen, samen met nog meer grond, in 1867 na aan hun kleinzoon Augustinus, zoon van de burgemeester van Beetsterzwaag: Jan Anne Lycklama à Nijeholt.

August liet nog in datzelfde jaar door de architect en tuinarchitect Samuel van Lunteren een nieuw complex ontwerpen met een hoofdhuis, koetshuis, stal, koetsierswoning en een omringend park.

Van Lunteren was een Utrechtse architect en tuinarchitect die gespecialiseerd was in modernisering van buitenplaatsen, zoals Den Treek bij Amersfoort en Nijenrode bij Breukelen.

Buitenplaats Lauswolt - voorzijde aan de Van Harinxmaweg

Legenda

- Contour van de historische buitenplaats
- Contouren deelgebieden
- I huispark
- II voormalige moestuin
- III golfbaan
- IV bosgebied Alpherfeld
- V Alpherbos
- VI Witte Meer

- Historische bebouwing
- A hoofdhuis
- B koetshuis
- C boerderij
- D voormalige tuinmanswoning
- E voormalige Schiettert
- F villa de Horst
- G voormalige uitzichttoren
- H boerderij Bethlehem
- I (i) huis Vianen

- Lanen, reden en paden
- 1 Zandlaan
- 2 Anne Rinzeslaan
- 3 Kettinglaan
- 4 Scherpschutterslaan
- 5 voormalige schietbaan
- 6 Poostweg
- 7 Hemrikkerpad
- 8 Kerkepad Oost
- 9 Vianensingel
- 10 De Walle
- 11 Van Harinxmaweg

- Waterpartijen
- Belangrijke zichtlijnen

Het huis kwam bij de weg te staan, de bijgebouwen erachter. Hierdoor had het huis aan de noordzijde een weids uitzicht over het landschap. Aan de zuidzijde ontstond een park in landschapstijl. Vanuit het huis waren er zichtlijnen in verschillende richtingen, o.a. een lange open zichtlijn, door parkbossen heen, naar het Koningsdiep.

Een brug over de Slingervijver verbond het park met de Boerderij Lauswolt. Ten zuiden van de boerderij lag de tuinmanswoning met daarachter de moestuin. Deze was ondanks het flinke formaat niet zichtbaar vanaf het huis.

De Slingervijver die vanaf de voorzijde van het huis oostelijk langs het huis slingerde en een bocht maakte rondom de 'Boerderij Lauswolt'

Buitenplaats Lauswolt - achterzijde aan het park in landschapstijl, ontworpen door Samuel van Lunteren

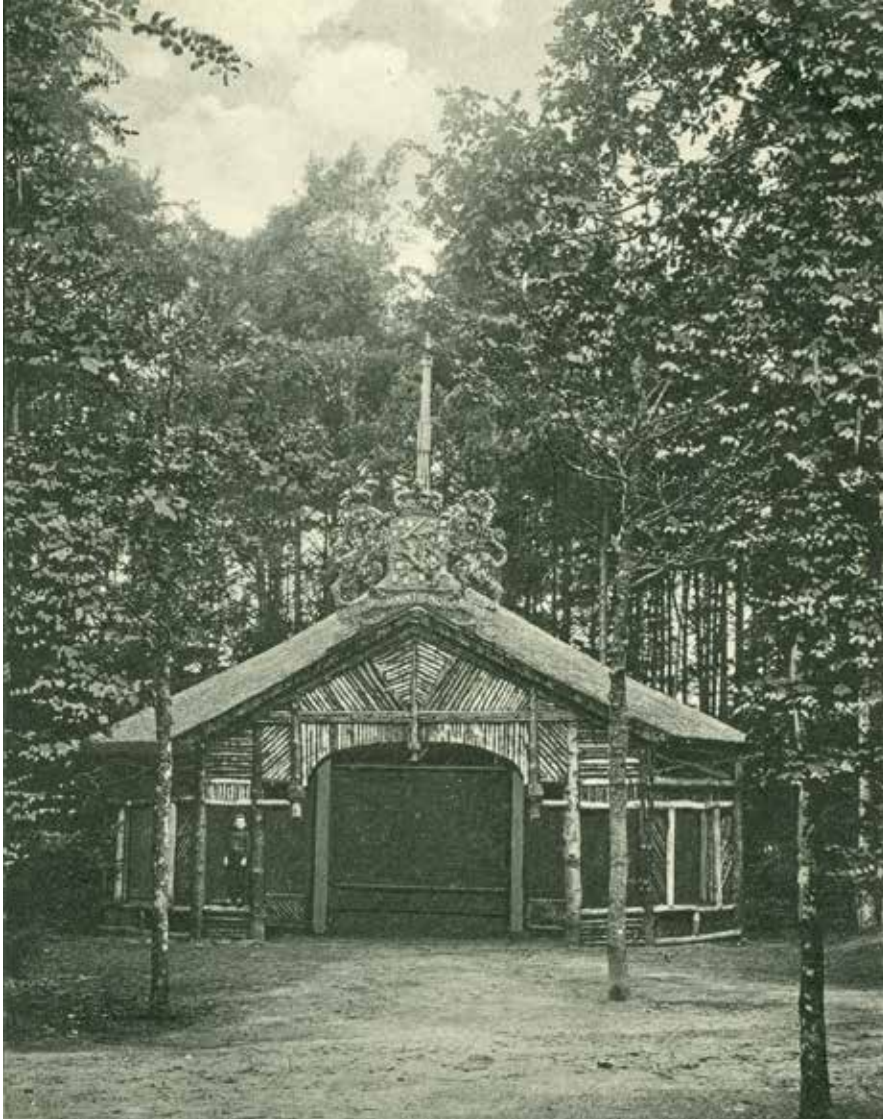

Het bijbehorende grote heideterrein - het Alpherveld, ten oosten van de Kettinglaan - liet August deels ontginnen en bebossen. Ook liet hij er een schietbaan aanleggen, tussen de Scherpschutterslaan en de Witte Meer. Deze werd gebruikt door de schuttersvereniging van Beets, Beetsterzwaag en Olterterp, die in 1868 werd opgericht.

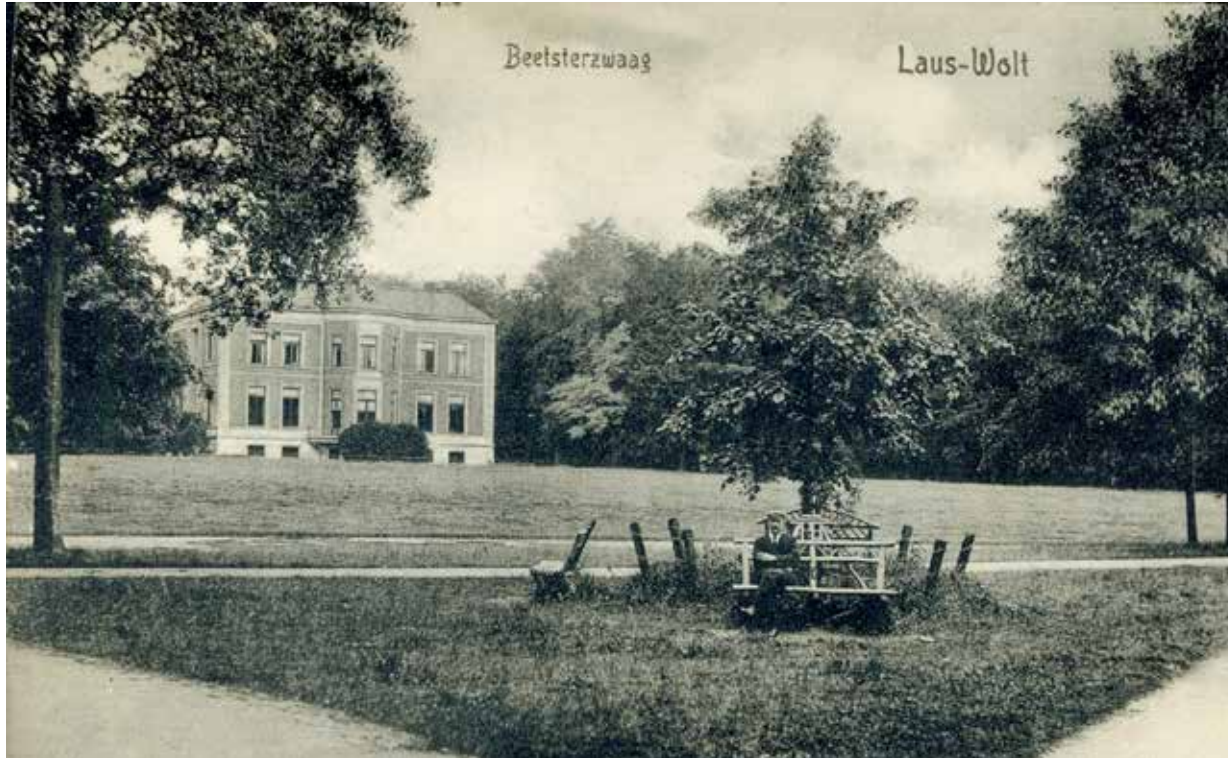
Schutters in actie op de schietbaan onder toezien oog van de veldwachter - compleet met sabel

De baan was aan weerszijden afgezet met aarden kogelvangers en bij het westelijke einde van de baan, aan de Scherpschutterslaan, liet August een rustiek gebouwtje van stammetjes neerzetten: de schiettent. Tijdens WOII raakte de baan in onbruik en is de schiettent afgebroken.

De Kettinglaan. Links: de schiettent aan de Scherpschutterslaan

Buitenplaats Lauswolt gezien vanaf de 'driehoek', op de splitsing van de Van Harinxmaweg en de Poostweg

In 1872 verhuisde August naar Den Haag. Hij verhuurde het landgoed totdat hij het in 1878 voor 100.000 gulden verkocht aan Rijnhard van Harinxma thoe Slooten. Rijnhard woonde er met zijn 2 kinderen en een huishoudster. Na zijn dood, in 1928, liet hij het landgoed na aan zijn dochter Adriana, echtgenote van Jan Bieruma Oosting uit Oranjewoud.

In 1903 kocht Sybrand Fockema Andreae - zoon van de notaris, woonachtig in het Fockema Andreaehuis in de Hoofdstraat van Beetsterzwaag - de boerderij Bethlehem, schuin tegenover het huis aan de Van Harinxmaweg. Door de architect Luitje de Goed uit Beetsterzwaag liet hij naast de boerderij de villa Bethlehem bouwen.

Boerderij Bethlehem. Rechts: Villa Bethlehem, die van 1903 tot 1928 rechts naast de boerderij lag

In 1907 werd er een kavel van het landgoed afgesneden - hoek Van Harinxmaweg / Achterweg - waarop de in Sneek woonachtige verffabrikant Auke Beckeringh Lankhorst door Luitje de Goed een vakantiewoning liet bouwen: Villa De Horst.

In 1930 werd deze villa verbouwd tot Hotel Café Restaurant. Het had een uitgebreide speeltuin en een 30 meter hoge belvédère. De Horst trok daardoor veel bezoekers. In 1941 werd De Horst verkocht aan de Algemeene Friesche Levensverzekering Maatschappij die het als vakantiehuis voor haar personeel gebruikte.

De 30 meter hoge belvédère bij Hotel Café Restaurant De Horst

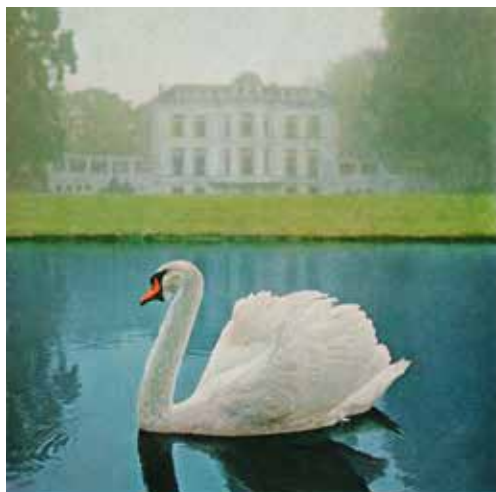
Villa De Horst werd in 1930 verbouwd tot Hotel Café Restaurant. Het hotel met speeltuin en belvédère trok veel bezoekers naar Beetsterzwaag

Na de dood van haar vader, in 1928, betrokken Adriana Bieruma Oosting – van Harinxma thoe Slooten en haar man Landgoed Lauswolt. Adriana zou er tot aan haar dood, in 1954, wonen. Ze liet huis en tuin aanpassen en kocht villa Bethlehem aan de overkant van de weg – niet om het te bewonen, of voor een van de kinderen, maar om het af te breken. Als kind had ze het weidse uitzicht op het noordelijk liggende landschap kennelijk zeer gewaardeerd en ze vond dat Villa Bethlehem dat uitzicht verstoorde.

De aanpassingen aan de tuin, die ze liet uitvoeren door S. Voorhoeve, waren bedoeld om de tuin te moderniseren. Voorhoeves werk bestond grotendeels uit het laten uitvoeren van achterstallig onderhoud: het openkappen en vrijmaken van alle doorzichten die er vroeger geweest waren. Heel specifiek was Adriana's wens voor een 'wall garden' voor rots en vetplanten.

Luchtfoto van Landgoed Lauswolt uit 1928. Op de foto nog goed zichtbaar de grote moestuin (rechtsonder) en Villa Bethlehem

On the beautiful Lauswolt Estate in Beetsterzwaag is a lovely part of Friesland, near National Road 43, you will find the leading hotel in the northern part of the Netherlands.
Im schönsten Teil Frieslands, nahe bei der Reichsstrasse 43, liegt in Beetsterzwaag das herrliche Landgut Lauswolt, das bekannte Hotel der nördlichen Niederlande.

Hotel Lauswolt offers accommodation to 40 guests, is surrounded by 2,500 acres of forest and moorland, and forms an ideal resort for those who appreciate a good rest amidst natural beauty and quiet charm.

Umgeben von 1000 hauseigenen Hektar Busch und Heide ist Hotel Lauswolt mit seinen 40 Betten der ideale Ort für den, der Ruhe in der Natur und die Atmosphäre eines stillen Milieus zu schätzen weiss.

The adjoining countryside offers a variety of woods and spacious moorland, interspersed with small lakes, giving opportunity for delightful walks. But even from the open-air terraces of the hotel, where meals are served in good weather, the vastness and fine beauty of the resort can be thoroughly enjoyed.

Die vielseitige Landschaft, in der sich Mischwälder und weite Heidefelder mit blauen Moorsseen abwechseln, lädt ein zu herrlichen Spaziergängen. Aber auch auf den Hotelterrassen, wo bei gutem Wetter das Essen serviert wird, geniessen Sie die Ruhe, die diese von der Natur so reich bedachte Landgut umgibt.

HOTEL - RESTAURANT

LAUSWOLT

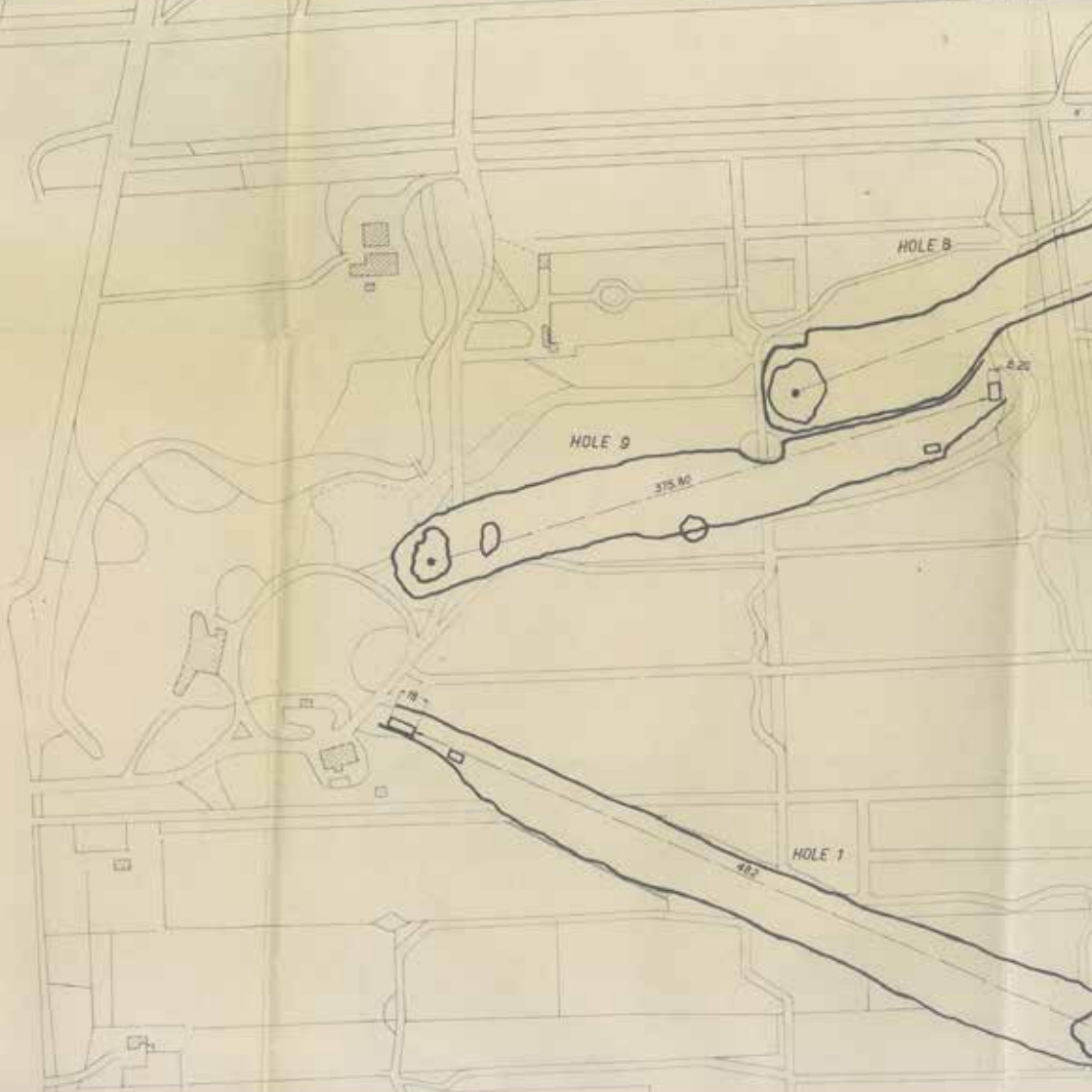

BEETSTERZWAAG (F.) HOLLAND - TEL. (05174) 245-248
Member of the International Hotel Association

Na Adriana's dood in 1954 veranderde er iets wezenlijks in het eigendom van Landgoed Lauswolt. Was het landgoed tot dan toe geheel in handen van een familie die het gebruikte voor eigen bewoning, vanaf die tijd kwam Lauswolt in handen van eigenaars met andere doelen. Koper was de Algemeene Friesche Levensverzekering Maatschappij, die inmiddels ook eigenaar was van Landgoed Olterterp en Villa De Horst.

Het huis werd omgebouwd tot hotel en ten westen en zuiden van het park werd een golfbaan aangelegd, beginnend met 9 holes in 1966, ontworpen door baanarchitect Frank Penning en in 1995 verdubbeld tot 18 holes, ontworpen door Donald Steel. De banen zijn met oog voor de natuur en het oorspronkelijke parkontwerp, ingepast en aangelegd.

Folder uit 1955, het jaar dat Lauswolt opende als Hotel Restaurant.

In 1988 werden het hotel en het aangrenzende park verkocht aan Aegon, die het in 1990 verkocht aan Queens Bilderberg BV. In de jaren '80 werd het landhuis uitgebreid tot het gebouw zoals we dat vandaag de dag kennen. De golfbaan werd in 1987 verkocht aan Golf & Country Club Lauswolt.

Alle huizen op Landgoed Lauswolt: de boerderij Lauswolt, de tuinmanswoning, villa De Horst en de boerderij Bethlehem zijn aan particulieren verkocht en worden gebruikt voor particuliere bewoning. Het bos en heidegebied ten oosten van de Scherpschutterslaan en ten zuiden van de Poostweg, en ook de vroegere moestuin werden verkocht aan mevrouw Moret. Het bos en de landerijen ten noorden van de Van Harinxmaweg aan de familie Van Harinxma thoe Slooten. De rest van het landgoed, ten noorden van de Poostweg, is momenteel in eigendom van a.s.r. verzekeringen. Samen met de bosgebieden van het vroegere Landgoed Olterterp draagt een deel van Landgoed Lauswolt vandaag de dag daarom de naam Olterterp – Lauswolt.

Als gevolg van de ingrepen voor de golfbaan en vooral het hotel zijn een aantal patronen van Voorhoeves aanleg uit 1928 verloren gegaan of slecht herkenbaar. In het kader van het project 'de 7 bossen van Beetsterzwaag' wordt momenteel verkend op welke wijze de parkaanleg uit 1928 deels weer kan worden teruggebracht.

Fragment van het ontwerp van de 9 holes golfbaan door Frank Penning met op de ondergrond de parkaanleg uit 1928

Bilderberg Landgoed Lauswolt, wordt omringd door de golfbaan van G&CC Lauswolt. Rechts: tussen de eiken stond vroeger het theehuis

G&CC Lauswolt, dat 100 ha van Landgoed Lauswolt in bezit heeft, behoort tot de mooiste banen van Nederland.

Het nieuwe clubhuis dateert uit 2010

